

ویژه

احضار کاردار ایران در باکو

وزارت امور خارجه جمهوری آذربایجان از احضار کاردار سفارت جمهوری اسلامی ایران در باکو به این وزارت‌خانه خبر داد.

«سید جعفر آقایی مریان» کاردار سفارت جمهوری اسلامی ایران در باکو روز شنبه به وزارت امور خارجه جمهوری آذربایجان احضار شد.

طبق گزارش خبرگزاری آ‌پا، در این دیدار باکو اعتراضاتی را درباره آنچه «کمپین علیه جمهوری آذربایجان و رهبری آذربایجان در سازمان‌های مطبوعاتی ایرانی نزدیک به دولت» خوانده، مطرح کرده است.

طبق این گزارش، کاردار ایران از برخی اظهارات و اقدامات ناخوشایند ابراز تاسف کرد و موضوع را به مراجع ذیصلاح کشورش برساند.

روز جمعه اما «علی علیزاده» سفیر جمهوری آذربایجان در تهران با «مجتبی دمیرچی‌لو» دستیار وزیر و مدیرکل اوراسیای وزارت امور خارجه، در محل وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران دیدار و گفت‌وگو کرد.

با این حال، وزارت خارجه جمهوری آذربایجان مدعی شده «سفیر جمهوری آذربایجان در ایران به وزارت امور خارجه احضار و اعتراضی بی‌اساس به او اعلام شد.» طبق گزارش وزارت خارجه ایران، در دیدار علیزاده و دمیرچی‌لو وضعیت جاری روابط دو جانبه و چشم انداز توسعه مناسبات در حوزه‌های مختلف مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.

مدیرکل اوراسیای وزارت امور خارجه ایران با اشاره به تحولات مثبت صورت گرفته در روابط فیمابین ۲ کشور، بر لزوم تلاش دو طرف برای اجرایی کردن توافقات و نیز صیانت از روابط فیمابین تأکید کرد.

دمیرچی‌لو با اشاره به اهتمام مسئولان عالی ۲ کشور برای ارتقای روابط مبتنی بر منافع متقابل، تحركات منفی از جانب برخی محافل یا شخصیت‌ها در جمهوری آذربایجان از جمله اقدام غیر اخلاقی اخیر در رابطه با تعدادی از دانشجویان ایرانی شاغل به تحصیل در جمهوری آذربایجان را برای روابط دو ملت خسارت‌بار توصیف کرد و ضمن اعلام مراتب اعتراض تهران به این رفتارها، خواستار برخورد با باینان و عاملان این‌گونه اقدامات منفی شد.

دستیار وزیر امور خارجه همچنین با اشاره به حرمت و جایگاه والای روحانیت و علمای دینی نزد مردمان ۲ کشور، بر لزوم هشیارى و برخورد قاطع با هرگونه اتداب و اقدامات تفرقه افکنانه، تأکید کرد.

سفیر جمهوری آذربایجان با اظهار تاسف از برخی اظهارات و اقدامات ناخوشایند، قول داد مراتب را به مقامات کشورش منعکس کند.

ژنوپولیتیک

چشم‌انداز حضور ارتش آمریکا در عراق

پرونده حضور نظامی آمریکا در عراق در چارچوب ائتلاف بین‌المللی جنگ علیه تروریسم مدت‌هاست که موضوع بحث‌های گسترده در چارچوب هماهنگی نیروهای سیاسی شیعه عراق است.دو عضو چارچوب هماهنگی به‌العربی الجدید گفتند که حضور آمریکا ممکن است عامل ثبات در عراق باشد. بغداد واشنگتن اوایل سپتامبر سال جاری بر سر پایان مأموریت ائتلاف بین‌المللی تا اواخر سپتامبر ۲۰۲۵ به توافق رسیدند و پایان فعالیت ائتلاف در سوره نیز سپتامبر ۲۰۲۶ تعیین شد.

دو عضو چارچوب هماهنگی در پارلمان عراق گفتند که طرحی برای بازنگری وضعیت عراق و سیاست خارجی آن در سایه تحولات اخیر در منطقه و فروپاشی حکومت بشار اسد در سوریه وجود دارد که از جمله آن مسأله پایان حضور نظامی آمریکا است. یکی از این دو عضو پارلمان عراق گفت که با توجه به نتایج‌های منطقه باید گفت که حضور امریکا ممکن است عامل ثبات در عراق و خارج از آن در محیط مضطرب سیاسی و امنیتی آن باشد.

یک نماینده دیگر پارلمان عراق نیز تأکید کرد که امریکا مانع رژیم صهیونیستی برای حمله به عراق شده است و عملاً واشنگتن بر حریم هوایی عراق تسلط داشته است. وی افزود که مذاکراتی در حال حاضر بر سر تمدید حضور نیروهای ائتلاف و یا پایان حضور آن‌ها در اواخر سال ۲۰۲۵ وجود دارد اما تاکنون مسأله‌ای روشن نشده است همانطور که هنوز رویکرد دولت جدید آمریکا نسبت به عراق و پرونده‌های منطقه مشخص نیست.

استراتژیک

حمایت روسیه از سند راهبردی با ایران

وزارت امورخارجه روسیه تأکید کرد که ایران و روسیه می‌بایست یک سد قابل اعتماد در برابر دشمنان ایجاد کنند و در این راستا تلاش می‌کنند.

وزارت امورخارجه روسیه در پاسخ به سوالات رسانه‌ها درباره نتایج دیپلماسی روسیه در سال ۲۰۲۴ تصریح کرد: تهران و مسکو به وضوح نیاز به قرار دادن یک سد قابل اعتماد در برابر همه دشمنانی که در تلاش‌های مزدبخواه خود به دنبال آسیب رساندن به همکاری ۲ کشور با فشار تحریم‌ها هستند، درک کرده و در این راستا تلاش می‌کنند. وزارت امورخارجه روسیه افزود: در توافق نامه جامع مشارکت راهبردی که در ۱۷ ژانویه بین روسیه و جمهوری اسلامی ایران امضا شد، توجه ویژه‌ای به موضوع تحریم شده است و طرفین به وضوح آن را به عنوان یک اقدام بین‌المللی غیرقانونی و غیر دوستانه تعریف کردند و متعهد شدند که تلاش‌ها را برای از بین بردن چنین رویه‌هایی در روابط بین‌الملل هماهنگ کنند. این وزارت‌خانه در ادامه تأکید کرد: همه اینها حوزه‌های مهمی هستند که سازمان‌های تخصصی ما روی آن کار می‌کنند و به وضوح نیاز به ایجاد یک «سد» قابل اعتماد در برابر دشمنان را در رابطه با تلاش‌های مزدبخواه آنها برای آسیب رساندن به همکاری‌های تجاری و اقتصادی روسیه و ایران درک می‌کنند. استیسا دیپلماسی روسیه همچنین یادآور شد: تهران و مسکو علاوه‌براین در چارچوب این توافق نامه، توافق کردند که همکاری‌هایی را به منظور «ایجاد زیرساخت پرداخت مستقل از کشورهای ثالث»، «تقویت ارتباطات مستقیم بین بانکی» و «گذر به اجرای تسویه حساب‌های دوجانبه به ازراه ملی» را توسعه دهند که این هدف، قبلاً به‌طور مؤثری به دست آمده است. توافق جامع مشارکت راهبردی بین مسکو و تهران روز ۲۸ ماه سال جاری در پی مذاکرات «ولادیمیر پوتین» و «مسعود پزشکیان» روسای جمهور روسیه و ایران، در چارچوب سفر رئیس جمهوری اسلامی ایران به مسکو امضا شد.

واخ

انتصاب رئیس جدید مرکز مطالعات

را به‌عنوان «عراقچی» وزیر امور خارجه طی حکمی «سعید خطیب‌زاده» وزارت امور خارجه و رئیس جدید مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه منصوب کرد. سعید خطیب‌زاده پیش از این سفیر جمهوری اسلامی ایران در کرواتس بود. مشاور وزیر امور خارجه، معاون وزیر و رئیس مرکز دیپلماسی عمومی و سخنگو، و مدیرکل دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی از جمله سوابق خطیب‌زاده می‌باشد.

«بوره پرنده» رئیس و مدیرعامل

مجمع جهانی اقتصاد در نیویورک تأییز می‌نویسد: به نظر می‌رسد جهان در مسیر آشفتگی بیشتری حرکت می‌کند.

شمار و شدت درگیری‌ها در سال گذشته به طور قابل توجهی افزایش یافت، با جنگ‌هایی در خاورمیانه، اروپا و آفریقا. همزمان، عدم قطعیت در سیاست‌های اقتصادی به بالاترین سطح از زمان همه‌گیری کووید-۱۹ رسیده، در حالی که تنش‌های تجاری نیز در حال گسترش است. به این مسائل باید پیشرفت سریع فناوری‌های پیشرفته – به ویژه هوش مصنوعی زایشی – را افزود که گرچه پتانسیل‌های اقتصادی بالایی دارند اما به سرعت به خط مقدم انتشارات فناوری نادرست و هموردی میان کشورها تبدیل شده‌اند.

ناراضیتی از نظام جهانی موجود این بی‌نظمی را بدتر کرده است. در نتیجه، نظم نسبتاً پایدار گذشته که به مدت یک‌چهارم قرن پس از پایان جنگ سرد حاکم بود –

نظامی که با همکاری غریزی در بحران‌های امنیتی، اقتصادی و زیست‌محیطی همراه شد – به پایان رسیده است. چشم‌انداز جهان، امروز کمتر قابل پیش‌بینی و پراشوب‌تر شده اما این بدان معنا نیست که همکاری کمتری انجام شود. کشورها باید چیزی را بپذیرند که من آن را «همکاری نامنظم» می‌نامم. رهبران باید راه‌هایی برای همکاری با رقبای بیابند. کشورها باید گروه‌م آیند و همراه با سایر طرف‌های مرتبط، از جمله شرکت‌ها در مواقع لزوم، برای حل مشکلات بزرگ اقدام کنند. جهان با مجموعه‌ای از چالش‌های جدی روبه‌روست. سال گذشته گرم‌ترین سال ثبت‌شده بود. اقتصاد جهانی در مسیر رشد ضعیفی قرار دارد. درگیری‌ها بیش از ۱۲۲ میلیون نفر را در سراسر جهان آواره کرده است. نگرانی‌های تازه در مورد گسترش ویروس‌های تنفسی در ایالات متحده و چین رو به افزایش است.

این موانع بدون مرز هستند و تنها از طریق همکاری جهانی – میان متحدان و مخالفان – قابل حل هستند.

تغییرات اقلیمی در جهان:

در مجموعه‌ای تحت عنوان «کارت‌بستال‌هایی از جهانی در آتش»، ۱۹۳ داستان از کشورهای مختلف نشان می‌دهند که چگونه تغییرات اقلیمی در حال بازسازی واقعیت موجود، در سراسر جهان است، از ناپودنی صخره‌های مرجانی در فیجی تا ناپدید شدن واحه‌ها در مراکش و فراتر از آن.

نقش رهبران:

ال گور، معاون چهل و پنجمین رئیس‌جمهور ایالات متحده، در پایان سال ۲۰۲۰ دلایل خوش‌بینی نسبت به ریاست‌جمهوری جو بایدن را بیان کرد، احساسی که شاید با تصویر قوانین مهم اقلیمی به واقعیت نزدیک شده باشد. اما این بدان معنا نیست که کاستی‌ای وجود نداشته است. برای مثال، چارلزهاوری و کرت‌هاوس

«نیویورک تایمز» بررسی کرد

پایان نظم جهانی پایدار

نقشه جهان با نشان‌دهنده مناطق اقلیمی

به‌طوری که آمریکا میلیاردها دلار تسلیحات تحت قانون «وام و اجاره» به اتحاد جماهیر شوروی ارائه کرد، و در اوج جنگ سرد، هر دو طرف بر مسائل مهم جهانی مانند کاهش لایهٔ اوزون، کنترل آزمایش و تولید تسلیحات و ریشه‌کنی آبله همکاری کردند. در حالی که درس‌های پیشین، قابل توجه هستند، تلاش برای بازسازی ساختارهای گذشته اشتباه است. نظم طولانی‌مدت پس از جنگ سرد، گرچه عمدتاً پایدار و مبتنی بر همکاری بود، اما تحت رهبری غرب قرار داشت و به طور فزاینده‌ای نیازهای بسیار کشورها، به ویژه کشورهای در حال توسعه را، نمایندگی نمی‌کرد. اینکه گروه‌هایی مانند بریکس، که ائتلافی از کشورهای بازار نوظهور هستند، در حال گسترش بوده و برای تغییر نظام بین‌المللی تلاش می‌کنند، نشان‌دهنده تمایل به بازنگری در نحوه ساختار همکاری است. حتی خود سازمان ملل نیز خواستار اصلاح نهادهای چندجانبه برای نمایندگی و پاسخگویی بیشتر شده است، نشانه‌ای قوی از اینکه رویکردهای جدیدی مورد نیاز است. امروزه همکاری‌های نوآیند بر یک نهاد واحد یا یک رویکرد یگانه استوار باشد. این همکاری باید سازگار باشد. در سطح عملی، متحد باید به تنظیم دستور کار آن کمک کنند اما شبکه‌های کوچک‌تر از شرکت‌ها و کشورهایی که در پیشبرد اولویت‌های جهانی همکاری می‌کنند، باید به طور فزاینده‌ای در دستیار همکاری نقش داشته باشند. یک نمونه از این رویکرد «ائتلاف پیشگامان» است، که یک همکاری میان ایالات متحده و ۱۲ دولت دیگر به رهبری مجمع جهانی اقتصاد است و شامل بیش از ۱۰۰ شرکت جهانی می‌شود که متعهد به سرمایه‌گذاری در فناوری‌های انرژی پاک هستند. ائتلاف شامل رقبای سرسختی مانند بوئینگ و ایرباس و کوکاکولا و پپسی‌کولا هستند که در یک دستور کار مشترک

برخی ممکن است استدلال کنند که نتایج انتخابات در سال ۲۰۲۴ – سالی که در آن احزاب حاکم در بسیاری از اقتصادهای توسعه‌یافته سهم آرای خود را از دست دادند – نشان‌دهنده این است که رای‌دهندگان به دنبال ره‌ا کارن رویکردهای جهانی هستند. اما نتایج انتخابات نشان‌دهنده تغییر گسترده جهانی به سمت چپ یا راست نبود، بلکه ناراضیتی گسترده از مقامات فعلی و شیوه‌های ثبت‌شده حکمرانی را نشان داد. پیام این بود که مردم به دنبال راه‌حل‌های جدید و مؤثرتری برای چالش‌های پیش روی خود هستند، چیزی که تنها از طریق همکاری امکان‌پذیر است.

در حالی که دولت‌های جدید در ابتدای سال کار خود را آغاز می‌کنند، رهبرانی که به دنبال خدمت به شهروندان خود هستند باید از خود پرسند که چگونه باید با دیگران همکاری می‌کنند، باید به طور فزاینده‌ای در فناوری‌های انرژی پاک هستند. ائتلاف شامل رقبای سرسختی مانند بوئینگ و ایرباس و کوکاکولا و پپسی‌کولا هستند که در یک دستور کار مشترک

«فازن افروز» بررسی کرد

پیچیدگی غیر قابل محاسبه جنگ و صلح در خاورمیانه

را دارند و به همان اندازه که در جنگ‌ها مبارزه کرده‌اند، برای مقابله با صلح نیز مبارزه خواهند کرد.

تفکیک تفاوت‌ها

تهاجم روسیه به اوکراین در فوریه ۲۰۲۲ عمدتاً به دلیل مقیاس و جسارت آن، شوک‌آور بود. گرایش‌های بازگشت‌طلبانه پوتین پنهان نبود، اما تمایل او به آغاز یک جنگ تمام‌عیار برای تصرف قلمرو، نه تنها برای همسایه‌اش بلکه برای امنیت منطقه‌ای و نظم لیبرال جهانی چالشی جدید و جدی ایجاد کرد. ایالات متحده و اروپا با حمایت از کی‌یف و کمک به بازبس‌گیری بخشی از قلمرو از دست رفته، پاسخ دادند. سپس این درگیری به جنگی فرسایشی تبدیل شد که در آن هر دو طرف هزینه‌های هنگفتی از نظر جانی و مالی برای تغییرات جزئی در خطوط مرز و پرداختن‌اوکراین و میانگین امیدوار بودند که پوتین در نهایت از ادامه تلاش خسته شود و تصمیم بگیرد آسیب‌های خود را کاهش دهد. اما او به جای عقب‌نشینی، بر تلاش خود افزود و آینده کشورش را در قلمار یکسخت اراده طرف مقابل به گرو گذاشت. این روزها، این قمار پوتین موفق به نظر می‌رسد و سوال این است که اکنون چه اتفاقی می‌افتد.

تراسم با وعده پایان سریع جنگ وارد کارزار انتخاباتی شد. اکثر تحلیل‌ها بر این باورند که این وعده شامل تلاش برای دستیابی به توافقی مذاکره‌شده است که به هر دو طرف اجازه دهد بخش بزرگی از قلمرو کنونی خود را حفظ کنند (به همین دلیل درگیری‌های شدید این پاییز و زمستان ادامه دارد). اوکراین و اکثر حامیانش ایده را به شدت رد می‌کنند، زیرا آن را پاداشی برای تجاوز روسیه می‌دانند که به روسیه اجازه می‌دهد بخش بزرگی از اوکراین را به صورت غیرقانونی تصرف کند. آن‌ها درست می‌گویند و این قطعاً نتیجه‌ای نیست که بسیاری امیدوار بودند بینند. با این حال، چنین توافقی مستقری است اکنون به عنوان کم‌هزینه‌ترین گزینه ممکن در دسترس

بماند و اگر به دقت طراحی شود، می‌تواند به اندازه‌ای منافع همه طرف‌ها را تأمین کند که قابل قبول باشد. اما باید متوجه شد که تهدید اصلی تهاجم روسیه، نه تهدید ناشی از گسترش ناتو، بلکه گرایش تدریجی

یکشنبه ۷ بهمن ۱۴۰۳ – ۲۵ رجب ۱۴۴۶ – ۲۶ ژانویه ۲۰۲۵ – سال بیست وچهارم – شماره ۶۶۶۲

دیدگاه

ایران و اروپا بر سر دو راهی

«سیدرسول موسوی» سفیر سابق ایران در فنلاند و استونی در مقاله‌ای که در هلسینکی تأییز در فنلاند منتشر شده با بیان این که «ایران و اروپا بر سر موضوع چگونگی اعتماد به یکدیگر جهت ادامه گفت‌وگو با یکدیگر بر سر دو راهی مانده‌اند» تصریح کرد: با آن که گفت‌وگوهایی بین نمایندگان ۲ طرف وجود دارد و هم در تهران و هم در پایتخت‌های اروپایی صحبت از باز بودن پنجره دیپلماسی می‌شود ولی خلاء اعتماد متقابل و نبود سازوکاری برای اعتمادسازی موجب می‌شود که باز بودن پنجره دیپلماسی نتواند چشم‌انداز روشنی را برای آینده روابط ایران و اروپا نشان دهد.

اروپا از اقدامات متقابل جمهوری اسلامی ایران در موضوعات هسته‌ای و نادیده گرفتن تعهدات برجامی توسط ایران ناراحت است و تصویری که از همکاری‌های ایران و روسیه دارد تصویری تهدیدآمیز برای امنیت و صلح اروپایی دارد و ایران را در همکاری‌های پهنادی و موشکی با روسیه در جنگ اوکراین متهم می‌کند. ایران و اروپا در مسایل منطقه‌ای از فلسطین و اسرائیل و مسایل دریای سرخ و کشورهای عربی خلیج فارس تا قفقاز و افغانستان نظرات متفاوتی باهم دارند که در برخی موارد، نظراتی همسو و هم جهت بوده و در مواردی کاملاً در مقابل نظرات ایران قرار می‌گیرد. اروپا با نگاهی مداخله جویانه در مسایل داخلی ایران تحت عنوان مسایل حقوق بشری در صدد تغییر رفتار حاکمیت ایران تا حذف تجدید نظر در ارزشهای بنیادی نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران است.

در مقابل دیدگاه‌های اروپا، ایران در موضوع هسته‌ای معتقد است این اروپا بود که ابتدا تعهدات برجامی خود را نقض کرد و با خروج آمریکا از برجام در عمل نتواستت نتوانستت خلاء خروج آمریکا از برجام را پر کند و عملاً با اقدامات خود ایران را از امتیازات احتمالی برجام محروم ساخت و وقتی ایران بر اساس پاراگراف‌های ۲۶ و ۲۶ پروتکل موجود با اقدامات متقابل شد، اروپا به‌جای ریشه یابی موضوع و تلاش برای حلی برای آن، به محکوم ساختن ایران پرداخت. جمهوری اسلامی ایران معتقد است اروپا دغدغهٔ مسایل حقوق بشری ندارد زیرا اعمال اسرائیل در غزه را در کشته و مجروح کردن ده‌ها هزار زن و کودک فلسطینی‌ها نادیده می‌گیرد و از حضور تروریست‌های ایرانی که مسئول کشتار هزاران نفر از شهروندان عادی هستند ، در خاک اروپا حمایت می‌کند.

سه جریان فکری در خصوص چگونگی رفتار ایران با ایران در اروپا

سفیر سابق ایران در فنلاند و استونی با تأکید بر این که «ایران با رد ادعاهای اروپا در همکاری‌های موشکی با روسیه علیه اوکراین، هم‌زمان از همکاری‌های دفاعی خود با روسیه دفاع می‌کند و اعلام می‌دارد که وقتی همه کشورها در جستجوی امنیت خود هستند دلیلی ندارد که ایران در جستجوی امنیت نباشد و در نظام بین‌الملل بسیار پیچیده امروز دست خالی بماند» افزود: در بررسی مطالب مختلف منتشر شده در گزارش‌های پژوهشی اندیشکده‌های اروپایی و مواضع مقامات رسمی همچنین رسانه‌های جریانات اصلی اروپا می‌توان گفت در کل در خصوص چگونگی رفتار اروپا با ایران، سه جریان فکری وجود دارد:

توجه به ورود ترامپ به کاخ سفید و احتمال تجدید دوباره سیاست فشار حداکثری علیه ایران، معتقد است که اروپا باید از این فرصت استفاده کند و در پشت سیاست فشار حداکثری آمریکا علیه ایران، اهداف منطقه‌ای خود را در خاورمیانه محقق سازد. این جریان معتقد است که ایران در داخل با مشکلات اقتصادی و اجتماعی متعددی روبه‌روست و در در منطقه ضرایب سنگینی دیده است. این جریان فرصت باید خود را بازسازی کند و شرایط کنونی فرصتی تکرار نشدنی برای یک تغییر رفتاری بزرگ در ایران است.

جریان دوم فکری در اروپا، ایران را یک تهدید معمولی برای اروپا می‌داند و معتقد است اروپا نباید خود را با این تهدید روبرو کند و برای این درگیری هزینه بپردازد. این جریان سیاست منزوی سازی ایران را تصویه می‌کند و معتقد است که با قطع ارتباطات ایران با اقتصاد جهانی و منزوی سازی ایران در اتصالات بین المللی تهدیدات ایران را می‌توان بدون پرداخت هزینه مدیریت کرد.

جریان سوم در اروپا، ایران را هم تهدید و هم فرصت می‌داند و معتقد است که اولاً منزوی سازی ایران به جهت موقعیت ژئوپلیتیکی آن همچنین ظرفیتهای متعدد سخت افزاریه و نرم افزاریه‌ای که دارد غیر ممکن است و درگیری با ایران برای اروپا هزینه‌های فراوانی دارد. این جریان به عملی شدن سیاست فشار حداکثری آمریکا علیه ایران به دیده تردید می‌نگرد و معتقد است که بر فرض اعمال تحریمهای حداکثری معلوم نیست پاسخ ایران چه باشد و پنهان شدن در پشت سیاست فشار حداکثری آمریکا علیه ایران را فاقد منافع عملی برای اروپا می‌داند و معتقد است که در پاسخ نهایی ایران به سیاست فشار حداکثری منافع‌ی برای اروپا متصور نیست. این جریان معتقد است که اگر ایران به آمریکا پاسخ مثبت دهد آمریکا هیچ سهمی از یکم ایران به اروپا نخواهد داد و اگر ایران در مقابل فشار حداکثری سیاست مقاومت حداکثری را انتخاب کند باز هم تفعی برای اروپا نخواهد داشت و تهدیدات ایران علیه اروپا افزایش خواهد یافت.

سه جریان فکری در مورد گفت‌وگوهای ایران با اروپا در جمهوری اسلامی ایران

موسوی در ادامه این مقاله خاطرنشان کرد: جریان سوم در اروپا گفت‌وگو با ایران را پیشنهاد می‌کند و معتقد است که ایران را تهدید مطلق پنداشتن، برای اروپا دور از واقعیت است و ایران را نمی‌توان منزوی ساخت. از نظر این جریان ایران را تهدید مطلق دانستن، باعث می‌شود که ایران گزینه‌هایی را در موضوعات مختلف از هسته‌ای تا منطقه‌ای انتخاب کند که شرایط را بحرانی‌تر سازد بدون آن که برای خروج از آن شرایط بحرانی آمادگی وجود داشته باشد. این جریان معتقد است تجربه برجام و دیگر موضوعات منطقه‌ای ثابت می‌کند که ایران در نهایت بازنگری عقلانی و محاسبه هر گام است و تجارب گفتگوهای اروپا با ایران ثابت می‌کند این حداقل خروجی این گفتگوها، کاهش تنش در منطقه برای اروپا بوده است. در مورد گفت‌وگوهای ایران با اروپا در جمهوری اسلامی ایران هم سه جریان وجود دارد:

جریان اول ایرانی به گفت‌وگو با اروپا نگاهی ایدئولوژیک – تاریخی داشته و مخالف هرگونه گفت‌وگو هم با اروپا و هم با امریکاست و معتقد است که تجارب تاریخی نشان دهنده شکافی بزرگ بین منافع ایران و اروپاست و اروپا هیچوقت نتوانسته گامی در راستای منافع دوجانبه بردارد و صرفاً به فکر منافع خود و علیه منافع ایران بوده است. این گروه بدون توصیه به درگیری با اروپا سیاست عدم تعامل و گفتگو با اروپا را توصیه می‌کند.

جریان دوم صاحب نظر در روابط ایران و اروپا جریان واقعگرایان ایرانی هستند که معتقدند اروپا موازنه قوا را به سود خود می‌داند و همین موضوع باعث می‌شود که هیچ وقت اروپا به روابط خود با ایران از موضع برابر نگاه نکرده و در جستجوی توافقی برابر نباشد.